

Ho ho ho

Lex Boon bij Meulenhoff:

Ananas

Mr. Kaor Yamamoto

De man die van zijn been een lamp maakte

De gestolen Van Goghs

Ho ho ho

Lex Boon

Ho ho ho

De strijd tegen het officiële dorp van de Kerstman

MEULENHOF

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.

ISBN 978-90-896-8377-9

ISBN 978-94-023-2725-0 (e-book)

ISBN 978-90-492-1524-8 (audio)

NUR 320

Omslagontwerp: Rouwhorst + Van Roon

Auteursfoto: © Thijs Bartels

Kaarten: © Daniël Hasenbos

Vormgeving binnenwerk: Mat-Zet bv

© 2026 Lex Boon en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Beste lezer,

Hoog in het noorden, in een lege uithoek van het Europese vasteland, ligt een berg met drie kale toppen. Of eigenlijk: het is een *tunturi*, zoals dit soort lage bergen in Finland worden genoemd.

Vroeger, zo'n 1,8 miljard jaar geleden, had je hier nog hooggebergte, vergelijkbaar met de Alpen en de Pyreneeën. Inmiddels is het een zachtglooiend landschap, sterk bebost, waar de tijd alleen vergeten is het laatste restje van de drie pieken weg te slijten. De grillige lagen van glanzende, zilvergrijze schist steken een paar honderd meter boven de stille wildernis uit.

De berg ligt boven de poolcirkel, precies tussen Finland en Rusland in. De oostelijke top is Russisch, de westelijke Fins, en over de middelste top, de hoogste, loopt de grens. In de winter is het hier donker – de zon komt wekenlang niet op. In de zomer gaat de zon niet onder.

Er leven beren, wolven, elanden, lynxen en kleinere harige wezens, zoals marters, wezels, eekhoorns en vossen. Er

schijnt ook een soort geit rond te lopen en er zijn rendieren. Veel rendieren.

De dichtstbijzijnde geasfalteerde weg ligt hemelsbreed ongeveer veertig kilometer verderop, het dichtstbijzijnde dorp op honderd kilometer, en mobiel bereik is er amper. Omdat het hier om een grensgebied gaat, mag je de berg alleen betreden als je een vergunning hebt van de Finse grenswacht.

Sommige mensen zeggen dat de berg op een mensenoort lijkt. Anderen zien de twee scherpste toppen als de omhoogstekende oren van een vos of een wolf. Het zou de naam verklaren: Korvatunturi. Naar *korva*, het Finse woord voor oor. Oorberg.

Wanneer de legende is ontstaan, weet niemand. Vaak wordt er gewezen naar radiopresentator Markus Rautio – ‘Oom Markus’ – die het verhaal in 1927 in zijn kinderprogramma *Lastentunti* aan een groot publiek vertelde. In Finland gaat het verhaal echter al veel langer rond: op de Oorberg zou iemand wonen die alles hoort en slechts één keer per jaar het gebied verlaat.

Joulupukki, zo noemen ze hem in Finland. De Kerstman.

Maar klopt die legende ook? Het is een van de vele kwesties die al jarenlang in dossiermappen op het bureau van The Official International Bureau of Christmas Affairs® liggen te verstoffen. Als uitvoerende instantie van de United Organization of Christmas Nations® hadden we hier al lang eens in moeten duiken, maar zoals dat gaat: met meer dan twee miljard mensen die wereldwijd Kerstmis vieren, zijn er altijd dringender zaken die onze aandacht behoeven. Bovendien ligt Korvatunturi ‘ver, ver weg’, zoals een beroemde Finse kinderboekenschrijver eens schreef, en moet er iemand ter

plaatse gaan kijken voordat we conclusies kunnen trekken.

Vandaar dat het ons, eerlijk gezegd, enigszins in verlegenheid bracht toen wij onlangs het manuscript van *Ho ho ho* onder ogen kregen. Het werk dat wij hadden moeten doen, blijkt door een journalist zonder enige officiële bevoegdheid op kerstgebied te zijn verricht.

Het onderzoek van Lex Boon heeft ons de afgelopen weken, beste lezer, intensief beziggehouden en zal intern uitvoerig worden besproken, zowel binnen TOIBCA als binnen de UOCN. De vragen die dit boek opwerpt, reiken namelijk verder dan de legende van Korvatunturi en wat daaruit is voortgekomen.

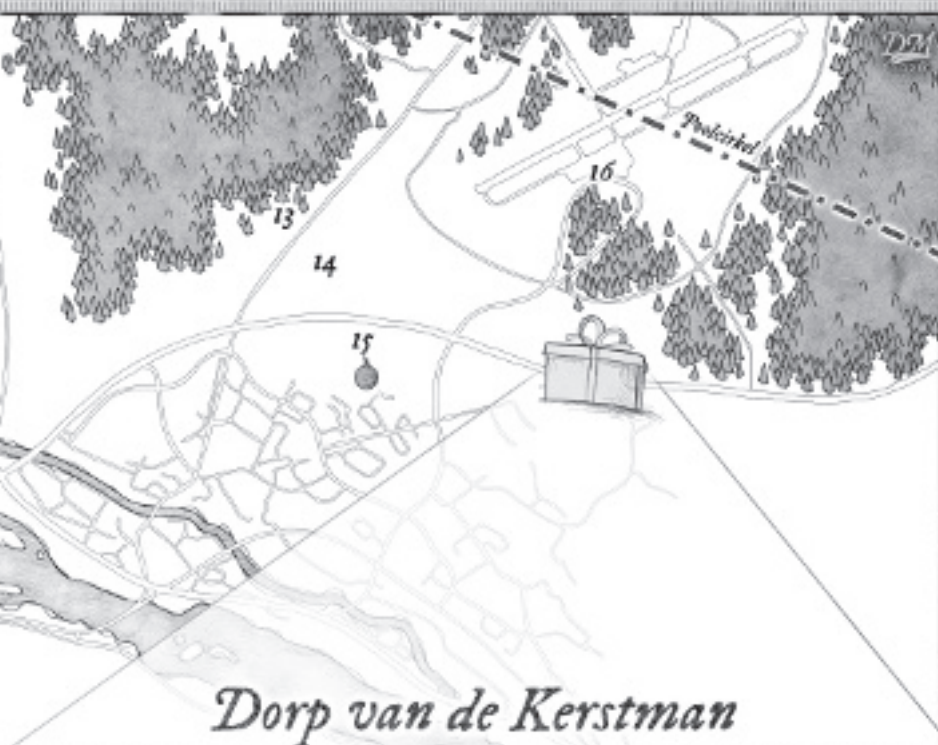
Wij nemen de inhoud van *Ho ho ho* dan ook uiterst serieus en raden iedereen met belangstelling voor de wereld van de kerstbureaucratie aan dit boek te lezen.

The Official International Bureau of Christmas Affairs®
United Organization of Christmas Nations®

ROVANIEMI

1. Treinstation	18. Elf's Clubhouse
2. Bibliotheek	19. Santa Claus Holiday Village
3. Kerk	20. Christmas House
4. Stadion FC Santa Claus	21. Stervenlaan
5. Lordiplein	22. Postkantoor
6. Santa's Döner Kebab	23. Roosevelt-but
7. Hotel Pohjanhoivi	24. Santa Claus Gift House
8. Arktikum	25. Centrale plein
9. Ounasjoki	26. Kantoor van de Kerstman
10. E75	27. Kerstlandweg
11. Kemijoki	28. Santa's Pizza & Burger
12. Ounasvaara	29. Santa's Salmon Place
13. Pokka Reindeer Hides	
14. Pokka Reindeer Meat	
15. Santa Park	
16. Luchthaven	
17. Tankstation	

1

‘Helaas zijn de weersomstandigheden niet heel fantastisch. We gaan in ieder geval proberen om er te landen.’

Ik kijk uit het raampje. De dennenbomen vormen donkere vlekken in het wit, de rest lost op in de mist. De passagiers naast me staren maar een beetje voor zich uit, niemand in de cabine lijkt de twijfel in de stem van de piloot te hebben gehoord.

In *International Airport Review* had ik eens gelezen dat de manager van de luchthaven van Rovaniemi trots is op de *snow-how* van zijn personeel. Weersomstandigheden die elders het vliegverkeer volledig zouden lamleggen, zijn voor de medewerkers van deze luchthaven geen reden tot zorg. Dwarswinden, ijs op de landingsbaan en sneeuwstormen zijn hier tijdens de drukste periode van het jaar dagelijkse praktijk.

Het enige probleem, klaagde de manager, was dat sommige piloten en luchtvaartmaatschappijen niet gewend zijn aan dit soort extreme winterse weersomstandigheden. Finse piloten schrikken niet zo snel van een wit uitgeslagen landingsbaan, maar piloten van maatschappijen die normaal naar Alicante of Sharm-el-Sheikh vliegen, maken zich sneller zorgen over de

runway surface friction. Soms besluiten ze vlak voor de landing uit te wijken naar een ander vliegveld, of ze keren terug.

Toch komen deze maatschappijen naar Rovaniemi als de omstandigheden het zwaarst zijn. Een paar maanden geleden, in september, toen de zon nog scheen en er geen sneeuw lag, kwamen hier slechts zes internationale vluchten aan. Nu is het een paar dagen voor Kerstmis en in deze maand landen hier 479 internationale vluchten – inclusief vlucht EJU7983 uit Amsterdam.

De wielen raken de baan. Even lijken we te glijden, maar als de *ground spoilers* omhooggaan, krijgt het toestel grip. Ik hoor de eerste veiligheidsriemen losklikken.

‘Dames en heren. Welkom hier in Rovaniemi. Onze excuses dat we niet al te veel *announcements* hebben kunnen maken, maar...’

De purser zucht.

‘... we zijn er. We zijn blij dat we u hier hebben kunnen brengen. Wij wensen u vanuit het hele easyJet-team een heel fijn verblijf en een hele fijne kerst. Dank u wel.’

Voordat ik uitstap controleer ik nog eens of het rode notitieboekje in mijn tas zit, met daarin een kopie van certificaatnummer 008183535. Ook heb ik foto’s en satellietbeelden, maar daar zal ik wel niet aan toekomen. Als het me al lukt om binnen te komen, heb ik straks hooguit een halve minuut de tijd.

Ik loop door de draaideuren van de kleine terminal en zie Frank staan, mijn favoriete ex-elf.

‘Goed je te zien,’ zeggen we tegelijk. Daarna geven we elkaar een ongemakkelijke knuffel.

Zodra ik in de auto ben gestapt, begint Frank te praten.

Vorige week zat een groep toeristen zestien uur vast in de terminal. Hun vlucht kon niet vertrekken en alle hotels zaten vol. *Lapin Kansa* had gemeld dat bewoners steeds vaker klagen over toeristen die, op zoek naar het noorderlicht, hun tuin in lopen. In de appgroep van de gidsen kwamen veel waarschuwingen voorbij over gevaarlijke manoeuvres van toeristen in het verkeer. Het ziekenhuis had dit seizoen al tientallen toeristen met botbreuken behandeld. De burgemeester pleitte voor een toeristenbelasting.

De briefing dringt nauwelijks tot me door. Vanuit de passagiersstoel kijk ik naar de hoge muren van opgeschoven sneeuw, met daarachter eindeloze rijen sparren met witte takken. Het is laat in de ochtend, maar de lucht is diepblauw, de dag is al bijna voorbij.

Ik weet dat Frank zich kan ergeren aan de reactie van toeristen op het landschap – ‘Je bent in Lapland, in de winter, wat verwacht je’ – en toch, ondanks alles wat ik weet over deze plek, krullen mijn mondhoeken een beetje omhoog.

Winterwonderland, denk ik, en ruik ik nu kaneel? Daar ben ik weer, in, wat ze noemen, *The Official Hometown of Santa Claus*®.

Een kwartier later lopen we gehaast door het centrum van Rovaniemi. Dat bestaat voornamelijk uit functionele kantoor- en winkelblokken, maar op het Lordiplein is een metalen toren met bovenin een ufo-achtige capsule. Het is -13 graden, staat er op het ledscherm. Het voelt kouder en ik ben blij als ik voorbij Santa's Döner Kebab de winkel zie waar mijn arctische kleding klaarligt.

Frank moet door, een groep toeristen wacht op hem. Ik breng mijn spullen naar mijn airbnb en neem daarna de bus naar het Dorp van de Kerstman.

De vorige keer was hier bijna niemand. Nu staat de rand van het dorp vol met bussen en lopen alleen al op het centrale plein zo'n 150 tot 200 mensen. Een groot deel is ook bij Winterent Oy langs geweest en draagt precies dezelfde ski-jas met zwart-witte camouflageprint als ik.

Ik loop langs de toeristen, ontwijk de kinderen op sleetjes, en ga naar de ingang van het Kantoor. 'Het eerste tijdslot dat ik heb is om 18.15 uur,' zegt een elf. Hij duwt me een papiertje met een QR-code in de hand en stuurt me terug de kou in.

Over drie uur mag ik terugkomen. Dan kan ik, hopelijk, mijn vraag aan de Kerstman stellen.

2

Zeven jaar eerder had ik een persbericht ontvangen:

Rovaniemi, Finland: Investments in new accommodation and restaurant capacity will exceed 30 M EUR this winter season

Ik had nog nooit van de stad Rovaniemi gehoord, maar blijkbaar hadden ondernemers ruim 30 miljoen euro in het toerisme gestoken. Er waren nu 1200 extra hotelbedden beschikbaar en het beloofde een ‘recordbrekend winterseizoen’ te worden, aldus het persbericht. Toeristen konden slapen in glazen iglo’s, panoramische designhutten en een pipowagen van waaruit het noorderlicht was te zien. Reserveren moest bij bedrijven met namen als Santa’s Hotel, Santa Claus Holiday Village en SantaPark.

Waarom ik dit persbericht had ontvangen, was me een raadsel. Ik hield van kerst, maar dat konden ze niet weten. Ik was toch vooral een stadsverslaggever voor een lokale krant in Amsterdam, met een onderbezette redactie en weinig budget. Toen ik Rovaniemi opzocht, bleek de stad tweeduizend kilometer buiten de ring te liggen. Ik klikte het bericht weg, ging

door met wat ik aan het doen was, kon me niet meer concentreren en opende het opnieuw. Onderaan het persbericht stond dit:

Rovaniemi is the Official Hometown of Santa Claus in Lapland, Finland. Santa Claus receives visitors 365 days a year in Santa Claus Village situated on the Arctic Circle in Rovaniemi.

More information:

Visit Rovaniemi

Sanna Kärkkäinen, Managing Director

Het persbericht stuurde ik door naar mijn chef met de mededeling dat ik het wel een interessant verhaal vond, over hoe een plek klaarblijkelijk in de markt werd gezet als ‘officiële woonplaats van de Kerstman’. En dat het niet om een pretpark ging, maar om een echte stad. ‘De scheiding tussen privaat en publiek, en tussen echt en nep, lijkt helemaal weg,’ schreef ik. ‘De pretparkisering van Amsterdam lijkt me helemaal niets vergeleken met dit.’

Omdat het me uitgesloten leek dat mijn chef het een goed idee zou vinden dat ik zou afreizen naar Fins Lapland, trok ik zelf alvast de conclusie. ‘Het is alleen niet echt een verhaal voor een Amsterdamse krant, toch?’ Ik hoopte dat mijn chef zou denken: wacht, ik bepaal wat een verhaal is, ga zo snel mogelijk naar Rovaniemi! In werkelijkheid heeft hij mijn bericht waarschijnlijk hoofdschuddend gelezen, weggeklikt en is hij weer doorgegaan met de krant van de volgende dag. Er kwam namelijk geen reactie.

Ik stuurde een bericht naar *managing director* Sanna Kärkkäinen, om te laten weten dat ik ooit weleens langs zou willen komen. Dat ik niet wist wanneer, was geen probleem. ‘Kerst-

mis in Rovaniemi duurt eeuwig – we vieren het hier elke dag,’ stuurde ze terug, in een mail die ze afsloot met *best wishes from Santa’s Hometown*.

In de jaren die volgden moest ik, zodra de dagen korter werden, denken aan de stad in Fins Lapland. Wat betekende het eigenlijk dat ze zeiden de officiële woonplaats van de Kerstman te zijn? Wie kon dat besluiten? De enige autoriteit met beslissingsbevoegdheid op dat gebied leek mij de Kerstman, en die bestond niet.

Soms, als ik me verveelde, googelde ik het kerstdorp. Zo vond ik een document over de kernwaarden van de stad, waarin de Kerstman werd vergeleken met een staatshoofd dat ervoor had gekozen het hele jaar door in Rovaniemi te wonen. Het was geen grap, geen overmoedige marketingcampagne. In Rovaniemi geloofden ze blijkbaar echt dat ze uitverkoren waren. Kerstmis was voor de ruim 60.000 inwoners een *state of mind*, zo las ik. Voor partijen die zaken wilden doen met toerismeorganisatie Visit Rovaniemi gold zelfs een belangrijke voorwaarde: ze moesten verklaren dat ze in de Kerstman geloofden.

De gemeente had The Official Hometown of Santa Claus ook als handelsmerk geregistreerd en de slogan verscheen consequent met een ® erachter. *Registered*. Iedere ® leek hetzelfde te zeggen: alleen onze Kerstman is echt.

Het deed me denken aan de wijk Tianducheng bij de Chinese stad Hangzhou, waar ik eens ademloos doorheen had gefietst. Die wijk was vanaf 2007 gebouwd als een kopie van Parijs, met ruime boulevards en appartementencomplexen met zinken daken en gietijzeren balkons. In het midden van de wijk stond een eenzame, 108 meter hoge replica van de Eiffeltoren. De straten waren verlaten en het was lang zoeken naar een restaurant dat open was.

Ook was ik eens in Celebration, Florida geweest, een dorp dat The Walt Disney Company had gebouwd als ‘de ideale leefgemeenschap van de toekomst’. Palmbomen stonden in rijen langs de stoep, op exact dezelfde afstand van elkaar. De huizen hadden pastelkleurtjes met witte balkons, geen enkele zachtrode tegel in de winkelstraat was verzakt. Waar je ook liep, overal klonk dezelfde jazzmuziek uit verborgen speakers.

Het was er niet onprettig, zoals ik luchthavens ook niet onprettig vind. Toch waande ik me in Tianducheng of Celebration nooit echt in Parijs of in de perfecte samenleving. De plekken probeerden iets te zijn wat ze niet waren, maar de werkelijkheid sijpelde overal door het decor heen. Van die barsten in de façade, van het echte, kon ik genieten. In het uitgestorven Tianducheng at ik uiteindelijk *Szechuan chicken*, geen *steak tartare*. Fluitend liep ik door Celebration, nadat ik op mijn telefoon had gelezen dat er eens een schietpartij had plaatsgevonden in de straat waar ik wandelde.

Rovaniemi werd ook zo’n plek waar ik graag eens wilde rondkijken. Kerstgevoel laat zich niet afdwingen, leek mij, maar ik wilde zien hoe ze het probeerden.

‘Geweldig!’ stuurde Frank terug, binnen zes minuten nadat ik voor de eerste keer contact met hem had gezocht. ‘Ik heb je mail nog niet eens helemaal uit, maar ik deel je verwondering, hoewel ik hier paradoxaal genoeg wel werkzaam ben.’

Het was jaren na het persbericht – ik was inmiddels uit dienst bij de krant, en freelancer – toen ik op zoek ging naar iemand die me meer kon vertellen over Rovaniemi. Zo was ik op Frank Nieuwenhuizen gestuit, een Nederlandse gids die al bijna tien jaar in de stad woonde.

Zijn site was nogal opmerkelijk. Hij bood er zijn commerciële diensten als gids aan, maar dat leek hij niet van harte te

doen. Hij riep toeristen op om vooral niet naar Lapland te komen. ‘Het is veel comfortabeler en goedkoper om niet te vliegen en in de buurt van uw huis te recreëren,’ schreef hij.

Voor mensen die hem wilden inhuren, maakte hij de drempel zo hoog mogelijk. Hij schreef dat hij kritisch was op toerisme en de beleveniscultuur en wees bezoekers op de ecologische impact van vliegvakanties. Zijn rondleidingen waren ook niet online te boeken, want hij wilde ‘niet-invasief’ zijn met betrekking tot de privacy van zijn websitebezoekers – geen cookies dus.

Tegelijkertijd was hij nu eenmaal een gids, dus als iemand tóch had besloten om naar Rovaniemi te reizen, zou hij graag dingen laten zien die echt de moeite waard waren. ‘Hoewel ik kritisch ben op massatoerisme, voel ik me intussen vereerd en geniet ik ervan om mensen uit verschillende delen van de wereld te ontmoeten.’

Daarna volgde een zin die ik drie keer las: ‘Net als veel anderen in deze stad heb ik als elf gewerkt.’

Een paar uur na zijn eerste korte reactie – verstuurd terwijl hij naakt poseerde voor een groep modeltekenaars – stuurde Frank een uitgebreidere mail. Daarin vertelde hij dat Visit Rovaniemi opereerde als ‘het hoofdkantoor ter promotie en bescherming van het merk Santa Claus’, in opdracht van de gemeente. ‘Ik had zelf al het sudderende idee om ooit eens precies uit te zoeken hoe, en wie de Kerstman heeft kunnen claimen met een trademark. Wat dat betreft ben je me voor, maar desalniettemin werk ik graag mee.’

Het zou wel lastig worden, waarschuwde hij. ‘Visit Rovaniemi is heel erg gespitst op het positief weergeven van de Kerstman en schernt hem af. Voor zover ik weet lukt het dus niemand om een kijkje in de keuken te krijgen. Of om *Santa* te

horen vloeken als de kindertjes buiten gehoorafstand zijn. Ze zijn er echt heel panisch over, en het team van Visit Rovaniemi blinkt, wat mij betreft, niet echt uit in het toelaten van ironie, humor, gelaagdheid of kritisch vermogen.’

3

Die eerste keer reisde ik niet met het vliegtuig naar Rovaniemi, maar met de trein. Ik stapte op in Helsinki en arriveerde acht uur later bij het vaalgele stationsgebouwtje van Rovaniemi. Het was oktober, 58 dagen voor Kerstmis, en al laat in de avond.

Bij een van de perrons stonden goederenwagons vol gekapte boomstammen. In de verte reed een vrachtwagen, omlijnd met lichtjes, zoals in de kerstreclames van Coca-Cola. Het sneeuwde.

‘Het is echt koud, joh,’ zei ik, gelukkig, tegen niemand in het bijzonder, terwijl ik mijn koffer door tien centimeter sneeuw probeerde te rollen. Ik moest hardop lachen, want het voelde als een openingsscène van een goedkope Amerikaanse kerstfilm.

Zodra ik mijn huurauto startte, begon ook nog eens automatisch de muziek te spelen. Met het country-achtige ‘Eeva’ van de Finse volkszanger Topi Sorsakoski hard uit de speakers reed ik verder naar het noorden. Na een brug, op de plek waar twee rivieren samenkwamen, leek ik de bewoonde wereld te verlaten. De weg versmalde en in het licht van mijn koplamp

pen zag ik alleen nog besneeuwde dennenbomen. Zo reed ik een paar minuten door, tot in de verte iets door de duisternis brak. De lucht kleurde vreemd op. Eerst groen, toen paars, en het leek te bewegen. Het noorderlicht! Ik had gehoopt het tijdens deze reis te zien, maar had het niet zo snel verwacht.

Toen mijn afslag naderde, bleken het toch geen zonnedeeltjes te zijn die na een reis van 150 miljoen kilometer op onze atmosfeer knalden: het waren de gekleurde lampen die op de bomen in het Dorp van de Kerstman gericht stonden.

Ik checkte in bij het Santa Claus Holiday Village. De reis was lang geweest, het was laat, maar in de prefab blokhut, in een bed onder een kroonluchter van rendiergeweien, kon ik niet slapen. Ik dacht aan de receptioniste in het rode fleecejack, die op een kaart de route naar mijn blokhut had getekend. Op de overzichtskaart stonden twee plekken waar je de Kerstman kon ontmoeten.

‘Zijn er twee kerstmannen?’ had ik gevraagd.

‘Nee, één Kerstman, twee locaties,’ antwoordde ze met een mysterieuze glimlach.

De volgende ochtend maakte ik een wandeling door het aangrenzende Dorp van de Kerstman. Het lag ingeklemd tussen hotels en resorts en – zo ontdekte ik op de kaart – een gigantisch lange weg. De E75 loopt recht door heel Finland en komt uiteindelijk uit bij het Noorse Vardø aan de Barentszee. Als je de andere kant op rijdt en een boot tussen Finland en Polen neemt, kun je via de E75 helemaal naar Athene rijden. Neem daar weer een boot en de weg eindigt op Kreta.

Het dorp was kleiner dan ik had verwacht: een strook van amper 400 bij 150 meter. Er waren geen woonhuizen, geen scholen. De enige winkels waren souvenirshops, en die waren nog gesloten. Ik liep over verlaten weggetjes met namen